

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Μια Ευρώπη που προστατεύει: Καθαρός αέρας για όλους»

[COM(2018) 330 final]

(2019/C 110/21)

Εισηγητής: ο κ. **Octavian Cătălin ALBU**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 18.6.2018
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	19.6.2018
Αρμόδιο τμήμα	Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη και περιβάλλον
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	27.11.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	12.12.2018
Σύνοδος ολομέλειας υπ' αριθ.	539
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	129/0/3

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Τα τελευταία 30 χρόνια, η ποιότητα του αέρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) έχει βελτιωθεί ως αποτέλεσμα των σχετικών πολιτικών που τέθηκαν σε εφαρμογή σε ολόκληρη την Ένωση. Ωστόσο, πρέπει να γίνουν πολλά ακόμη, καθότι, σε πολλές περιπτώσεις, καταγράφονται υπερβάσεις των εγκεκριμένων τιμών για τις κύριες κατηγορίες ατμοσφαιρικών ρύπων. Η ΕΟΚΕ προτρέπει τα κράτη μέλη να συνεργαστούν στενά, διότι το ζήτημα είναι κρίσιμης σημασίας για την υγεία των Ευρωπαίων πολιτών. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι σημαντικό να κρούσουμε τον κώδωνα του κινδύνου σχετικά με την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα και τις περιβαλλοντικές συνθήκες.

1.2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη τη μείωση της ρύπανσης σε εμπορικό, σε θεσμικό και σε οικιακό επίπεδο, καθώς και στον τομέα των μεταφορών. Τα θεσμικά όργανα και τα κράτη μέλη πρέπει να αποτελέσουν το θετικό παράδειγμα ως προς το ζήτημα αυτό και θα πρέπει να καθιερωθούν περισσότερα προγράμματα στήριξης, ούτως ώστε να βοηθηθεί η μεταστροφή των πολιτών προς καθαρές, σύγχρονες και ενεργειακά αποδοτικότερες μορφές θέρμανσης.

1.3. Δεδομένου ότι ο τομέας των μεταφορών αποτελεί μία από τις κύριες πηγές της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, η ΕΟΚΕ επικροτεί τη δέσμη μέτρων για την καθαρή κινητικότητα στην οποία περιλαμβάνονται πολλές πρωτοβουλίες που όχι μόνο θα οδηγήσουν στη μείωση των εκπομπών CO₂, αλλά θα περιορίσουν και τη ρύπανση σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

1.4. Τα πρόσθετα νομοθετικά μέτρα που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την αντιμετώπιση ορισμένων προβλημάτων, όπως το *Dieselgate*, ή η ανάληψη δράσης σε βάρος των κρατών μελών που δεν συμμορφώνονται με τους ισχύοντες κανόνες για την ατμοσφαιρική ρύπανση αποτελούν βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση και η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την προσέγγιση αυτή.

1.5. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ακράδαντα ότι οι νέοι κανονισμοί στους τομείς του περιβάλλοντος και των μεταφορών πρέπει να συνοδεύονται από μέτρα οικονομικής στήριξης για την προώθηση της καινοτομίας και την ανάπτυξη νέων καθαρών τεχνολογιών, όπως είναι οι κυψέλες καυσίμου, τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα και τα εναλλακτικά συστήματα θέρμανσης και εξαερισμού.

1.6. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το ότι, παρά την πρόοδο που έχει επιτευχθεί σε ό, τι αφορά τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στον γεωργικό τομέα, εντούτοις, αυτή δεν επαρκεί. Η ΕΟΚΕ συνιστά, στο μέλλον, η κοινή γεωργική πολιτική, σε συνδυασμό με άλλους χρηματοδοτικούς και επενδυτικούς μηχανισμούς, να εστιαστούν περισσότερο σε πρωτοβουλίες για τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και να διέπονται από μεγαλύτερη συνοχή και συνεκτικότητα όσον αφορά τις ενισχύσεις που χορηγούνται στους γεωργούς με στόχο την υλοποίηση προγραμμάτων που αποσκοπούν στην επίτευξη αυτού του στόχου. Μια καλή ιδέα εν προκειμένω είναι οι συνεταιρισμοί, στο πλαίσιο των οποίων οι αγρότες μπορούν να παράγουν ηλεκτρική ενέργεια από βιοαέριο το οποίο παράγεται από τα γεωργικά απόβλητα.

1.7. Η διεθνής συνεργασία είναι ζωτικής σημασίας για την καταπολέμηση της ρύπανσης και της κλιματικής αλλαγής και η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την ευρεία συναίνεση των κρατών μελών όσον αφορά την επίτευξη των στόχων της συμφωνίας του Παρισιού. Η ανταλλαγή ορθών πρακτικών στον τομέα αυτό και το «δίκτυο πράσινης διπλωματίας» (*Green Diplomacy Network*) είναι πολύ σημαντικά. Επιπλέον, χρειάζεται να ληφθούν συγκεκριμένα μέτρα για τη μείωση των ρύπων στα κράτη μέλη προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι που έχουν καθοριστεί στη συμφωνία του Παρισιού.

1.8. Η ΕΟΚΕ προτρέπει τα κράτη μέλη να συνεργαστούν στενά, διότι το ζήτημα είναι κρίσιμης σημασίας για την υγεία των Ευρωπαίων πολιτών. Η ΕΟΚΕ συνιστά επίσης στα κράτη μέλη και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συνεργάζονται όσο το δυνατόν στενότερα με την κοινωνία των πολιτών και τους εκπροσώπους των τοπικών και των περιφερειακών οργανώσεων των πολιτών για την ανάπτυξη και την υλοποίηση προγραμμάτων προστασίας του περιβάλλοντος, καθώς και για την πραγματοποίηση εκστρατειών, με σκοπό την επιμόρφωση, την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με την ποιότητα του αέρα.

2. Εισαγωγή

2.1. Τα τελευταία είκοσι με τριάντα χρόνια, η ποιότητα του αέρα στην ΕΕ βελτιώθηκε σημαντικά χάρη στις ειδικές πολιτικές που εφαρμόζουν η ΕΕ και τα κράτη μέλη στον τομέα αυτό. Με τις πολιτικές αυτές επιδιώκεται να επιτευχθεί ένα επίπεδο ποιότητας του αέρα που δεν βλάπτει ή δεν αποτελεί σημαντική απειλή για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον. Ως αποτέλεσμα αυτού, αν και το ΑΕγχΠ της ΕΕ έχει αυξηθεί, η ποσότητα των ρύπων στην ατμόσφαιρα μειώθηκε κατά 8 % όσον αφορά την αμμωνία και κατά 72 % όσον αφορά τα οξειδία του θείου ⁽¹⁾.

2.2. Η ποιότητα του αέρα αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για τη δημόσια υγεία. Οι μεγαλύτερες πηγές ρύπανσης της ατμόσφαιρας είναι τα αιωρούμενα σωματίδια (ΑΣ₁₀ και ΑΣ_{2,5}) και το τροποσφαιρικό όζον, το οποίο επηρεάζεται άμεσα από τα οξειδία του αζώτου (NO_x) που απελευθερώνονται στην ατμόσφαιρα. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, η έκθεση σε ατμοσφαιρική ρύπανση υπό μορφή λεπτών σωματιδίων είναι υπεύθυνη για το 8 % όλων των θανάτων που προκαλούνται από καρκίνο του πνεύμονα και για το 3 % όλων των θανάτων λόγω καρδιαγγειακής νόσου ⁽²⁾. Τα αίτια αυτά ευθύνονται για περισσότερους από 400 000 πρόωρους θανάτους στην ΕΕ κάθε χρόνο ⁽³⁾.

2.3. Κατά συνέπεια, παρατηρείται αυξημένη ανησυχία μεταξύ των πολιτών της ΕΕ όσον αφορά τα επίπεδα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης ⁽⁴⁾. Ως αποτέλεσμα αυτού, μέσω της νομοθεσίας η ΕΕ και τα κράτη μέλη έχουν θέσει ως στόχο την επίτευξη ενός επιπέδου ποιότητας του αέρα που δεν θα βλάπτει την υγεία των ανθρώπων ή το περιβάλλον και μειώνουν σταδιακά τις επιβλαβείς εκπομπές μέσω της πλήρους συμμόρφωσης με την ισχύουσα νομοθεσία της ΕΕ για την ποιότητα του αέρα.

2.4. Οι πολιτικές της ΕΕ στον τομέα αυτό βασίζονται σε τρεις πυλώνες:

- Ο πρώτος πυλώνας περιλαμβάνει τα πρότυπα ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα που πρέπει να επιτευχθούν από όλα τα κράτη μέλη -ανάλογα με τον ρύπο- από το 2005 ή το 2010 και εξής.
- Ο δεύτερος πυλώνας αποτελείται από εθνικούς στόχους μείωσης των εκπομπών που αναθεωρήθηκαν πρόσφατα και πρέπει να τηρούνται έως το 2020 και 2030 και περιλαμβάνουν έναν πρόσθετο ρύπο: τα λεπτά αιωρούμενα σωματίδια (ΑΣ_{2,5}).
- Ο τρίτος πυλώνας περιλαμβάνει πρότυπα εκπομπών για τις κυριότερες πηγές ρύπανσης: οχήματα, πλοία και βιομηχανικές και ενεργειακές εγκαταστάσεις. Μετά το σκάνδαλο Dieselgate του 2015, θεσπίστηκε η δέσμη κανόνων για τις εκπομπές υπό πραγματικές συνθήκες οδήγησης, η δε Επιτροπή πρότεινε νέα χαμηλότερα πρότυπα για τις εκπομπές CO₂ από αυτοκίνητα και ημιφορτηγά και από τα νέα βαρέα οχήματα.

2.5. Σύμφωνα με την έκθεση του ΕΟΠ του 2017 για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα στην Ευρώπη, οι κύριες πηγές ατμοσφαιρικής ρύπανσης στην Ευρώπη είναι οι (οδικές και άλλες) μεταφορές, η καύση για εμπορική/θεσμική/οικιακή χρήση, η παραγωγή ενέργειας, οι βιομηχανικές διεργασίες, ο γεωργικός τομέας και τα απόβλητα ⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ Η ποιότητα του αέρα στην Ευρώπη — έκθεση του 2017.

⁽²⁾ 9 στους 10 ανθρώπους σε όλο τον κόσμο αναπνέουν μολυσμένο αέρα, ωστόσο περισσότερες χώρες αναλαμβάνουν πλέον δράση.

⁽³⁾ Η ποιότητα του αέρα στην Ευρώπη — έκθεση του 2017.

⁽⁴⁾ Ειδική έρευνα του Ευρωβαρομέτρου αριθ. 468 «Η στάση των Ευρωπαίων πολιτών απέναντι στο περιβάλλον».

⁽⁵⁾ Η ποιότητα του αέρα στην Ευρώπη — έκθεση του 2017.

2.5.1. Όσον αφορά τη συμβολή τους στις συνολικές εκπομπές ρύπων, οι οδικές μεταφορές είναι υπεύθυνες για το 39 % των οξειδίων του αζώτου (NO_x), το 29 % της αιθάλης (*black carbon*), το 20 % του μονοξειδίου του άνθρακα (CO) και το 11 % των αιωρούμενων σωματιδίων ΑΣ₁₀ και ΑΣ_{2,5}. Στο πλαίσιο της δέσμης μέτρων για την καθαρή κινητικότητα, η Επιτροπή στοχεύει, επομένως, στη θέσπιση νέων προτύπων εκπομπών CO₂ για το 2025 και το 2030. Οι νέες τεχνολογίες -όπως οι κυψέλες καυσίμου, τα εναλλακτικά καύσιμα και οι αντίστοιχες υποδομές- προωθούνται με την αναθεώρηση των κανονισμών⁽⁶⁾ και μέσω σχεδίων δράσης⁽⁷⁾. Το νέο πλαίσιο της δέσμης μέτρων για την καθαρή κινητικότητα συνιστά επίσης την ενσωμάτωση της χρήσης τρένων και φορτηγών προκειμένου να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα⁽⁸⁾ και προωθεί την ανάπτυξη υπεραστικών διαδρομών λεωφορείων για τη μείωση των εκπομπών και της κυκλοφοριακής συμφόρησης⁽⁹⁾.

2.5.2. Η καύση για εμπορική/θεσμική/οικιακή χρήση είναι υπεύθυνη για το μεγαλύτερο μέρος της ρύπανσης (42 % και 57 % από αιωρούμενα σωματίδια (ΑΣ_{2,5} και ΑΣ₁₀) και από σωματίδια μονοξειδίου του άνθρακα (CO) και αιθάλης, ενός κύριου ρύπου που προέρχεται από την ατελή καύση ορυκτών καυσίμων και βιομάζας. Οι τιμές ρύπανσης για τον εν λόγω τομέα παρέμειναν ουσιαστικά σταθερές από το 2000 έως το 2015.

2.5.3. Έχουν καταβληθεί προσπάθειες για τη μείωση των εκπομπών ρύπων (59 % για το SO₂ και 19 % για τα NO_x του συνόλου) από τους τομείς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και θέρμανσης με την ανάπτυξη και επέκταση εναλλακτικών πηγών ενέργειας και ενεργειακών συστημάτων συμπαραγωγής, τον εκσυγχρονισμό και την αύξηση των επιπέδων επίδοσης των εργοστασίων παραγωγής ενέργειας, τη βελτιστοποίηση της ενεργειακής απόδοσης των διαδικασιών παραγωγής, την αύξηση της ενεργειακής αποδοτικότητας των κτηρίων και τη σταδιακή κατάργηση της καύσης ορυκτών καυσίμων και την αντικατάστασή τους με αέριο μεθανίου.

2.5.4. Έχουν ληφθεί μέτρα για τη μείωση των εκπομπών από βιομηχανικές εγκαταστάσεις (50 % για τις πτητικές οργανικές ενώσεις εκτός του μεθανίου (ΠΟΕΠΜ/NMVOC-*non-methane volatile organic compounds*) και 17 % για τα σωματίδια ΑΣ₁₀), τα οποία συνάδουν και συμμορφώνονται με τους ισχύοντες κανόνες σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Για την πρόληψη και την παρακολούθηση της ρύπανσης, κάθε βιομηχανική εγκατάσταση πρέπει να διαθέτει άδεια βάσει της οποίας θα καθορίζονται οριακές τιμές για τους ρύπους και θα θεσπίζονται τα αναγκαία μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος.

2.5.5. Δεδομένου ότι ο γεωργικός τομέας παράγει το 95 % των εκπομπών αμμωνίας (NH₃) και το 52 % των εκπομπών μεθανίου (CH₄), η μείωσή τους είναι πρωταρχικής σημασίας. Στα μέτρα για τον μετριασμό των εκπομπών αυτών περιλαμβάνονται γεωπονικά μέτρα (εξισορροπημένη χρήση του αζώτου στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, προώθηση της κάλυψης εδάφους και καλλιέργειες λαχανικών σε αρόσιμες εκτάσεις με σκοπό τη βελτίωση της γονιμότητας του εδάφους), μέτρα που αφορούν την κτηνοτροφία (αποθήκευση κοπριάς σε κλειστούς χώρους και χρήση της σε εγκαταστάσεις βιοαερίου), μέτρα στον τομέα της ενέργειας (χρήση βιομάζας για θέρμανση, ανάπτυξη φωτοβολταϊκών εγκαταστάσεων και μείωση της κατανάλωσης παραδοσιακών καυσίμων και ηλεκτρικής ενέργειας), καθώς και γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα (ενίσχυση των επαγγελματικών δεξιοτήτων των γεωργών και ενθάρρυνσή τους για την υιοθέτηση πρακτικών που οδηγούν σε χαμηλότερο επίπεδο εκπομπών).

2.6. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της σχετικά με την κατάσταση του περιβάλλοντος. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη σημάνει συναγερμό ως προς αυτό⁽¹⁰⁾ και έχει τονίσει ότι «χρειάζεται να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες ώστε να αποφευχθεί εξαρχής η πρόκληση περιβαλλοντικών ζημιών, καθώς και ότι θα πρέπει πάντοτε να προτιμάται η στρατηγική πρόληψης έναντι της θεραπείας»⁽¹¹⁾.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τα μέτρα που λαμβάνει η ΕΕ με σκοπό την επίτευξη του στόχου ενός επιπέδου ποιότητας του αέρα που δεν είναι επιβλαβές για τον άνθρωπο ή το περιβάλλον, όμως θεωρεί ότι οι προσπάθειες αυτές πρέπει να κλιμακωθούν σημαντικά τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε εθνικό επίπεδο, καθώς τα αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί μέχρι σήμερα δεν είναι πλήρως ικανοποιητικά. Μολονότι έχει σημειωθεί πρόοδος ως προς τη μείωση των εκπομπών ρύπων, η ποιότητα του αέρα εξακολουθεί να επηρεάζει τη δημόσια υγεία⁽¹²⁾.

3.2. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι σήμερα, σε ευρεία κλίμακα εντός της ΕΕ, η ατμοσφαιρική συγκέντρωση αιωρούμενων σωματιδίων υπερβαίνει τις οριακές τιμές. Οι ημερήσιες οριακές τιμές ξεπεράστηκαν στο 19 % των σταθμών παρακολούθησης για τα σωματίδια ΑΣ₁₀ και στο 6 % των σταθμών για τα σωματίδια ΑΣ_{2,5}. Δυστυχώς, το 2015, το 19 %

⁽⁶⁾ COM/2017/0653 final — 2017/0291 (COD).

⁽⁷⁾ COM/2017/0652 final.

⁽⁸⁾ COM/2017/0648 final — 2017/0290 (COD).

⁽⁹⁾ COM/2017/0647 final — 2017/0288 (COD).

⁽¹⁰⁾ EE C 451 της 16.12.2014, σ. 134.

⁽¹¹⁾ EE C 283 της 10.8.2018, σ. 83.

⁽¹²⁾ Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, Ειδική έκθεση αριθ. 23/2018.

του αστικού πληθυσμού της ΕΕ εκτέθηκε σε επίπεδα που υπερβαίνουν τις οριακές τιμές για τα σωματίδια ΑΣ₁₀ (περισσότεροι σε σχέση με το προηγούμενο έτος) και το 7 % για τα σωματίδια ΑΣ_{2,5} (λιγότεροι σε σχέση με το προηγούμενο έτος).

3.3. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να επισημάνει ότι στην Κεντρική και την Ανατολική Ευρώπη εκατομμύρια ιδιωτικές κατοικίες βασίζονται στην καύση ξύλου και άνθρακα για τις ανάγκες θέρμανσης. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη η πρακτική αυτή συμβάλλει σήμερα, και θα συμβάλει και στο μέλλον, στη ρύπανση από τα ΑΣ_{2,5}, η οποία εξακολουθεί να βρίσκεται στα επίπεδα της περιόδου 2010-2015⁽¹³⁾. Απαιτούνται περισσότερα μέτρα στήριξης για τη συμμετοχή του κοινού στη μετάβαση σε καθαρότερες μορφές θέρμανσης.

3.4. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί επίσης για την υπέρβαση σε σημαντικό βαθμό των ετήσιων τιμών συγκέντρωσης διοξειδίου του αζώτου (NO₂) σε 22 κράτη μέλη και στο 10 % των σταθμών παρακολούθησης, καταγράφοντας επίπεδα υπερδιπλάσια των επιτρεπόμενων τιμών στις περιφέρειες ορισμένων πόλεων.

3.5. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η ποιότητα του αέρα είναι ζωτικής σημασίας τόσο για τους ανθρώπους όσο και για τις επιχειρήσεις⁽¹⁴⁾. Ως εκ τούτου, οι ευρωπαϊκοί και οι εθνικοί φορείς λήψης αποφάσεων θα πρέπει να λάβουν συγκεκριμένα μέτρα για τη θέσπιση και την επιβολή ενός νομοθετικού πλαισίου στον εν λόγω τομέα.

3.6. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι, για να μειωθούν τα επίπεδα των ρύπων που εκπέμπονται από τον εμπορικό, τον θεσμικό και τον οικιακό τομέα, τα κράτη μέλη, με την υποστήριξη της Επιτροπής, πρέπει να εντείνουν αποφασιστικά τις προσπάθειές τους για τη στήριξη της βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων, να βελτιώσουν τις επιδόσεις των σταθμών ηλεκτροπαραγωγής και των εγκαταστάσεων θέρμανσης, να επεκτείνουν και να εκσυγχρονίσουν τα αστικά κεντρικά δίκτυα θέρμανσης και να υποστηρίξουν εναλλακτικά συστήματα κλιματισμού. Παράδειγμα αυτού αποτελεί η έδρα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, η οποία χρησιμοποιεί ένα καινοτόμο και φιλικό προς το περιβάλλον σύστημα θέρμανσης και εξαερισμού.

3.7. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι δεν πρέπει να παραβλέπεται η ατμοσφαιρική ρύπανση των εσωτερικών χώρων. Η ποιότητα του αέρα που αναπνέουμε σε εσωτερικούς χώρους είναι ζωτικής σημασίας για την υγεία μας, ιδιαίτερα για τους ευάλωτους ανθρώπους. Το κάπνισμα, το μαγείρεμα, η υγρασία, τα συστήματα εξαερισμού, τα κεριά, τα καθαριστικά υπό μορφή απορρυπαντικών, τα βερνίκια, διάφορα δομικά υλικά — όλα μπορούν να αποτελέσουν σημαντικές πηγές ρύπανσης του εσωτερικού αέρα. Ως εκ τούτου, απαιτείται συνεπής πολιτική για υγιή κτίρια.

3.8. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι τα κράτη μέλη και η Επιτροπή θα πρέπει να καταρτίσουν και να εφαρμόσουν ένα νέο σχέδιο αστικής ανάπτυξης, εστιάζοντας εν μέρει στην υλοποίηση ενός φιλικού προς το περιβάλλον συστήματος μεταφορών, με την παροχή κινήτρων για την ενθάρρυνση των ηλεκτρικών ή υβριδικών μέσων μεταφοράς, με τη χρήση εφαρμογών ΤΠ για την προειδοποίηση των κατοίκων όταν διαπιστώνεται υπέρβαση των εγκεκριμένων τιμών ατμοσφαιρικής ρύπανσης, καθώς και υποστηρίζοντας την επέκταση των χώρων πρασίνου στις πόλεις, προκειμένου να βελτιωθεί σημαντικά η ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα.

3.9. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η πρόσβαση του κοινού σε πληροφορίες και σε δεδομένα σχετικά με την ποιότητα του αέρα αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την καταπολέμηση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης⁽¹⁵⁾. Ενημερωτικές και εκπαιδευτικές εκστρατείες μπορούν να αυξήσουν την ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με τον κίνδυνο της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και τον αντίκτυπο των μέτρων που έχουν ληφθεί από ιδιώτες. Πρέπει να σημειωθεί και να αναδειχθεί η δραστηριοποίηση σε θέματα καθαρού αέρα όσων μητέρων ανησυχούν για την επίδραση της ρύπανσης στην υγεία των παιδιών τους. Ο περιορισμός της δυνατότητας ενός ατόμου να απολαμβάνει το περιβάλλον θεωρείται προσβολή των δικαιωμάτων του ως πολίτη.

3.10. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το έργο των ΜΚΟ και των μεμονωμένων πολιτών που έχουν προβεί σε νομικές ενέργειες απευθύνοντας έκκληση προς τις εθνικές αρχές να θεσπίσουν πρόσθετα μέτρα για τη μείωση της ρύπανσης. Σε χώρες όπως η Τσεχική Δημοκρατία, η Γερμανία, η Ιταλία και το Ηνωμένο Βασίλειο, τα δικαστήρια αποφάσισαν υπέρ των ατόμων που κατέθεσαν τις εν λόγω αγωγές⁽¹⁶⁾.

3.11. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι πρέπει να αναπτυχθούν στρατηγικές απαλλαγής από τον άνθρακα και στόχοι για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ώστε να επιτευχθεί πραγματικός αντίκτυπος για το περιβάλλον χωρίς να αποθαρρύνεται η οικονομική ανάπτυξη των κρατών μελών.

⁽¹³⁾ Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας: «Residential heating with wood and coal: health impacts and policy options in Europe and North America» (Θέρμανση κατοικιών με ξύλο και άνθρακα: επιπτώσεις στην υγεία και επιλογές πολιτικής στην Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική).

⁽¹⁴⁾ Ειδική έρευνα του Ευρωβαρομέτρου αριθ. 468 «Η στάση των Ευρωπαίων πολιτών έναντι του περιβάλλοντος» («Attitudes of European citizens towards the environment»).

⁽¹⁵⁾ Η ποιότητα του αέρα στην Ευρώπη — έκθεση του 2017.

⁽¹⁶⁾ Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, Ειδική έκθεση αριθ. 23/2018.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η Επιτροπή αποδίδει μεγάλη σημασία στην τήρηση των προτύπων για τους ρύπους που εκπέμπονται από τα οχήματα με κινητήρα, ιδίως μετά το σκάνδαλο *Dieseldgate*, και ελέγχει την τήρηση των σχετικών υποχρεώσεων που επιβάλλει η νομοθεσία της ΕΕ.

4.2. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία έχει ζητήσει από τα κράτη μέλη να αναλύσουν όλες τις πιθανές τροποποιήσεις και βελτιώσεις προκειμένου να μειωθούν οι εκπομπές που παράγονται από τα εν λόγω οχήματα σύμφωνα με τα ισχύοντα ρυθμιστικά κατώτατα όρια και, εφόσον δεν πληρούν τις προϋποθέσεις αυτές, να προτείνει τα οχήματα που επλήγησαν από αυτό το σκάνδαλο να αποσυρθούν, σε υποχρεωτική και/ή σε εθελοντική βάση.

4.3. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρωτοβουλία της Επιτροπής να κινηθεί διαδικασίες μη συμμόρφωσης εις βάρος 16 κρατών μελών όσον αφορά τη ρύπανση από αιωρούμενα σωματίδια ΑΣ₁₀ και σε βάρος 13 κρατών μελών για τη ρύπανση από το διοξείδιο του αζώτου (NO₂) και συνιστά στα κράτη αυτά να εγκρίνουν, το ταχύτερο δυνατόν, μέτρα για τη μείωση ή την εξάλειψη των περιόδων κατά τις οποίες σημειώνεται υπέρβαση των οριακών τιμών ρύπανσης.

4.4. Η ΕΟΚΕ επικροτεί επίσης την απόφαση της Επιτροπής να παραπέμψει ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου τρία κράτη μέλη (Ουγγαρία, Ιταλία και Ρουμανία) λόγω μη τήρησης των οριακών τιμών για τη ρύπανση από αιωρούμενα σωματίδια ΑΣ₁₀ και τρία ακόμη κράτη μέλη (Γαλλία, Γερμανία και Ηνωμένο Βασίλειο) λόγω μη τήρησης των οριακών τιμών για τη ρύπανση από NO₂. Τα έξι αυτά κράτη μέλη δεν πρότειναν εγκαίρως συγκεκριμένα και αποτελεσματικά μέτρα για τη μείωση της ρύπανσης στα συγκεκριμένα επίπεδα.

4.5. Λόγω των υψηλών επιπέδων ρύπανσης που προκαλούν τα οχήματα με κινητήρα, η ΕΟΚΕ επικροτεί τα μέτρα που προτείνει η Επιτροπή για τη μείωση των εκπομπών και τα οποία περιλαμβάνονται στη δέσμη μέτρων για την κινητικότητα, όπως η οδηγία για τα καθαρά οχήματα, τα πρότυπα εκπομπών CO₂ για τα αυτοκίνητα και τα βαρέα οχήματα, ένα σχέδιο δράσης για τις υποδομές εναλλακτικών καυσίμων και η πρωτοβουλία για τους συσσωρευτές. Τα εν λόγω μέτρα είναι βέβαιο ότι θα έχουν ως αποτέλεσμα τη μείωση των εκπομπών που εξετάζονται στην παρούσα γνωμοδότηση.

4.6. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τους νέους κανόνες που πρότείνει η Επιτροπή όσον αφορά την ουσιαστική ενίσχυση της ποιότητας και της ανεξαρτησίας των διαδικασιών έγκρισης τύπου και δοκιμής των οχημάτων πριν από τη διάθεσή τους στην αγορά, αλλά και όσον αφορά την αποτελεσματικότερη επιθεώρηση των ήδη κυκλοφορούντων οχημάτων. Ο κανονισμός που θεσπίζει τους εν λόγω κανόνες, ο οποίος θα τεθεί σε ισχύ τον Σεπτέμβριο του 2020, υποστηρίζει την απαγόρευση των διατάξεων αναστολής, αποσκοπεί στη μείωση των τιμών ρύπων των οχημάτων και καθορίζει το πλαίσιο για τη μετάβαση σε οχήματα χαμηλών και μηδενικών εκπομπών.

4.7. Δεδομένων των υψηλών επιπέδων ρύπανσης από αμμωνία (NH₃) και μεθάνιο (CH₄) από τον γεωργικό τομέα⁽¹⁷⁾, πρέπει να ληφθούν ενεργά μέτρα για τη μείωσή τους. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, στο μέλλον, η κοινή γεωργική πολιτική πρέπει να επικεντρωθεί περισσότερο στην παροχή βοήθειας σε μεμονωμένους αγρότες και γεωργικούς συνεταιρισμούς για τη μείωση των εκπομπών, διασφαλίζοντας ευκολότερη πρόσβαση στη χρηματοδότηση από ευρωπαϊκά τραπεζικά ιδρύματα προκειμένου να υλοποιηθούν προγράμματα που μπορούν να οδηγήσουν σε χαμηλότερες εκπομπές ρύπων. Επιπλέον, τα μελλοντικά προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης της ΚΠΠ θα πρέπει να συμπεριλαμβάνουν γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα που να αποσκοπούν στη μείωση αυτών των εκπομπών ρύπων.

4.8. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι, μολονότι έχουν εφαρμοστεί μέτρα στον τομέα της γεωργίας, μεταξύ του 2000 και του 2015, οι εκπομπές NH₃ και CH₄ μειώθηκαν μόνο κατά 7 %, παρά τις προσπάθειες που έχουν καταβάλει οι γεωργοί. Η αύξηση του αριθμού των εκτρεφόμενων ζώων οδήγησε σε αύξηση κατά 6 % σε επίπεδο ΕΕ των πτηνικών οργανικών ενώσεων εκτός του μεθανίου (NMVOC/*non-methane volatile organic compounds*), οι οποίες προκύπτουν ιδίως από την κοπριά, μολονότι οι εκπομπές ανά χιλιόγραμμο κρέατος μειώθηκαν.

4.9. Η ατμοσφαιρική ρύπανση αποτελεί διασυννοριακό ζήτημα και, ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι επιτακτική ανάγκη τα κράτη μέλη να ενεργούν συντονισμένα με βάση στόχους και αρχές που συμφωνούνται σε ολόκληρη την ΕΕ, τηρώντας παράλληλα την αρχή της επικουρικότητας. Το θέμα αυτό έχει προτεραιότητα και πρέπει να υποστηρίξουμε όσο το δυνατόν περισσότερες πρωτοβουλίες.

4.10. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, για να βελτιωθεί η εναρμόνιση των ευρωπαϊκών και εθνικών πολιτικών, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη πρέπει να συνεργαστούν στενά με την κοινωνία των πολιτών προκειμένου να ενημερώσουν το κοινό και να αναπτύξουν τοπικά και περιφερειακά προγράμματα.

⁽¹⁷⁾ Markus Amann, «*Measures to address air pollution from agricultural sources*» (Μέτρα για την αντιμετώπιση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης γεωργικής προέλευσης).

4.11. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την ευρεία συναίνεση που εκφράζει η ΕΕ όσον αφορά τη συμφωνία του Παρισιού για τις κλιματικές αλλαγές και θεωρεί ότι οι προσπάθειες της ΕΕ πρέπει να υποστηρίζουν το πνεύμα της συναίνεσης και να αποσκοπούν στην επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί, στοιχείο το οποίο θα συμβάλλει επίσης στη βελτίωση της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα.

4.12. Η ΕΟΚΕ παροτρύνει όσα κράτη μέλη δεν το έχουν πράξει ακόμη, να αναπτύξουν στρατηγικές για την εξάλειψη του άνθρακα ως πηγής ενέργειας. Επτά κράτη μέλη έχουν ήδη αφαιρέσει τον άνθρακα από το ενεργειακό μείγμα τους και τα υπόλοιπα εννέα σχεδιάζουν να το πράξουν ⁽¹⁸⁾.

4.13. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η ΕΕ πρέπει επίσης να ανταλλάσσει ορθές πρακτικές με τους διεθνείς εταίρους της. Δεν μπορούμε να αγνοούμε τις επιπτώσεις της ατμοσφαιρικής ρύπανσης από άλλα μέρη του κόσμου, οι οποίες μας επηρεάζουν και άμεσα και έμμεσα. Το «δίκτυο πράσινης διπλωματίας» (*Green Diplomacy Network*) και η συνάφεια στην αναπτυξιακή πολιτική είναι σημαντικότερα από ποτέ.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

⁽¹⁸⁾ «Overview: National coal phase-out announcements in Europe. Europe Beyond Coal» (Επισκόπηση: Εθνικές ανακοινώσεις για τη σταδιακή κατάργηση του άνθρακα στην Ευρώπη. Η Ευρώπη πέρα από τον άνθρακα).